VIM-PROJEKT

Inleiding

Hoewel veel over de oecologie van kevers is geschreven is er toch vrij weinig bekend, zoals bijvoorbeeld blijkt uit bestudering van het 1e oecologiedeel van de serie Die Käfer Mitteleuropas.
De nauwkeurigheid en/of bruikbaarheid van de informatie die per soort wordt opgegeven is zeer wisselend en hangt ondermeer samen met de verscheidenheid van biotopen waarin een soort voorkomt en met zijn algemeenheid.
Van soorten die bv strikt aan één beperkt biotoop gebonden zijn (stenotoop, bv een bepaalde plant) is het biotoop veel eenvoudiger en eenduidiger vast te stellen dan van soorten die in meerdere biotopen voorkomen (eurytoop) .
Daarnaast is veel van de informatie anekdotisch van aard.

Vb 1; iemand vindt een bepaalde oeverbewonende soort onder rotte aardappelen in een plas water en publiceert dit als gevonden onder onder rotte aardappelen. Een dergelijke verkeerd geinterpreteerde waarneming kan heel erg lang in de literatuur blijven circuleren.

Vb 2; Iemand doet een onderzoek naar de (in NL zeldzame) mest van dassen. Hij vindt hierbij waarschijnlijk ook soorten die zeer algemeen zijn en in allerlei soorten mest voorkomen. In een compilatiewerk als dat van Koch wordt dan keurig vermeld: Mest van ... etc Ook in dassenmest. Men heeft kortom de neiging bijzondere(cq zeldzame) situaties te benadrukken, wat een vertekend beeld geeft.

Vb 3; geografische verschillen. U kent het verschijnsel dat iemand uit provincie X beweert dat een bepaalde soort zeer algemeen is. Dat kan in zijn omgeving zo zijn, terwijl in de rest van het land de soort zeldzaam is. In FHL staat bv van een in Nederland uiterst algemene soort vermeld: "in het bijzonder in schapenmest in het hooggebergte".

Vb 4; Veel soorten, bv sterke vliegers, treft men vroeg of laat aan op plekken die niet tot hun natuurlijke biotoop behoren. Dat is duidelijk bij bv waterkevers die een in de zon glimmende auto aanzien voor een spiegelend wateroppervlak, maar in andere gevallen kan dit tot foutieve interpretaties leiden. Zo neem ik aan dat slechts een fractie van de soorten die onder aanspoelsel gevonden zijn op deze plaats een groot deel van hun leven doorbrengen.

Samenvattend denk ik dat we van zeldzame cq stenotope soorten redelijk veel, maar juist van de algemene cq eurytope soorten relatief weinig weten.
Om deze kennis uit te breiden is gericht onderzoek nodig. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door op grote schaal te monsteren en zoveel mogelijk milieuvariabelen te méten. Daarna kan onderzocht

worden of er bepaalde verbanden tussen de vangsten en deze milieuvariabelen bestaan. Bestaan er al duidelijke vermoedens over wat voor de te onderzoeken groep belangrijk is, dan kan het onderzoek worden gebruikt om de hypothese te testen.
Een dergelijk onderzoek dient aan een aantal voorwaarden te voldoen:
1) de te onderzoeken groep moet goed te bemonsteren zijn
2) de groep moet goed op naam te brengen zijn
3) groot aantal goed verdeelde monsters tov het aantal milieuvariabelen

In Nederland bestaat er al geruime tijd bij meerdere personen interesse in diverse keverfamilies die in mest & aas voorkomen. Verkennend onderzoek heeft aangetoond dat deze kevers met beaasde vangblikken doeltreffend te bemonsteren zijn. Ook de determinatie zou met uitzondering van bepaalde Staphylinidae geen al te grote problemen behoeven op te leveren. Het simultaan uitzetten van een groot aantal vangblikken en ook het uitsorteren en op naam brengen van de vangsten vereist echter de inzet van veel mensen.

Verkennend onderzoek en literatuurstudie laten een aantal belangrijke milieufactoren zien:
1) mate van beschaduwing (bos / geen bos). Dit heeft een zeer belangrijke invloed op het mikroklimaat.
2) soort substraat (mest /aas)
3) seizoenseffecten
4) grondsoort
5) geografische verschillen
6) afstand tot veeweiden

Het onderzoek richt zich op algemene soorten. Hierbij is het afwezig zijn van een bepaalde soort minstens even interessant als de aanwezigheid. Over soorten die maar weinig gevangen worden kunnen nauwlijks uitspraken worden gedaan.

Van groot belang is dat alle monsters zoveel mogelijk op dezelfde manier genomen worden. We willen namenlijk de te onderzoeken factoren varieren en al het andere zoveel mogelijk constant houden.

Handleiding VIM-projekt

De deelnemers aan het projekt graven op zaterdag 18 mei 8 vallen in. Van deze vallen worden er 4 in een bos geplaatst en 4 in een (zo mogelijk in de nabijheid gelegen) open terrein. De sets van 4 vallen bestaan uit 2 vallen met menselijke mest en 2 met vis. Op zaterdag 25 mei worden de vallen weer geleegd, waarbij de inhoud twee aan twee bij elkaar gevoegd wordt zodat per deelnemer 4 monsters ontstaan (bos mest, bos vis, open mest & open vis). Omdat de vis na 1 week nog niet genoeg stinkt voor Histeridae verdient het aanbeveling de kevers na de eerste week uit de visvallen te verwijderen, en deze vallen nog een week te laten staan (deze 2e week wel apart houden!). De deelnemers scheiden de kevers van de rest en slaan het materiaal op in potten met

verdunde alcohol (60 - 70%), zodat 4 potten met kevers en 4 potten met restant (vnl vliegen) overblijven. Voor het welslagen van het projekt is het belangrijk dat al het materiaal centraal wordt ingezameld om daarna over specialisten te worden verdeeld. Indien U zelf uw materiaal op naam brengt, wordt U verzocht dit materiaal apart te houden voor eventuele controle. De monsters kunnen bij een van de bestuursleden worden ingeleverd (bv tijdens de zomervergadering). Op 21 september wordt het materiaal uitgesorteerd op families en vervolgens verdeeld over de specialisten. Stuurt Uw deelnameformulier aub direct na het ophalen van de vallen in. Gezien de enorme hoeveelheid werk is het niet mogelijk om al het materiaal gesorteerd per soort te retourneren. Op verzoek kunnen wel van elke soort enkele exemplaren apart gehouden worden. Het restant van de monsters kan alleen per familie teruggestuurd worden. Er kan echter niet gegarandeerd worden dat elke exemplaren intact blijven.

Van belang is een verschil in bebossing (wel/niet) van twee liefst niet te ver verwijderde monsterpunten. Hoewel de diversiteit in overgangssituaties (bv bosranden) waarschijnlijk hoger is kunnen hier, in verband met de moeilijke interpretatie, beter geen vallen geplaatst worden. Dus liefst een homogeen stuk op behoorlijke afstand van de bosrand (bij voorkeur meer dan 10 meter). Om te voorkomen dat alle vallen in hetzelfde gebied staan graag ook onderling overleg tussen streekgenoten.

Als vallen worden gebruikt 0,5 liter plastic yoghurt bekers die tot de rand zijn ingegraven. De 4 vallen op een monsterpunt staan in een vierkant met een onderlinge afstanden van een meter. De vallen zijn gevuld met 200 ml water, een ruime theelepel chloraalhydraat en één druppel afwasmiddel. Boven de val hangt aan een gebogen stukje ijzerdraad een geperforeerd plastic zakje. Onderaan het zakje geen gaten aanbrengen, anders valt een gedeelte van het aas in de val! In het zakje een stukje verse kabeljouw (of andere vis) of zo vers mogelijke menselijke mest. Dit laatste is minder aangenaam, maar door onze gevarieerde, tryptofaanrijke voeding, zeer aantrekkelijk voor een brede range kevers. Boven de val voorkomt een afdakje inregenen. Geschikt hiervoor is bijvoorbreeld een stukje hardboard (ongeveer A4 formaat). Verwacht U honden of vossen in het terrein dan verdient het aanbeveling een stuk gaas (zg dubbeltjegaas of het fijnste kippengaas) over de aasvallen aan te brengen. Dit gaas kan worden verankerd met tentharingen.